

7/15
Tlhakotribe, its subgroups, and custom regarding village.
Molaodisi Naga. *construction and lay-out.*

1.

2b

Motsitle ke leina la naga eno ya Tlhakong ya Batlhako ba Motutu. Me jaka o batla maina a naga, ke a dithaba mantšwê a mono. Ka maina a ôñê ko a:- Legadalle; ke leina la thaba tse tsa Tlhatlhaganyane, e tšhwarangeng le thaba, mantšwê a magolo a mamitlwe.

Thaba tsa ga Motsisi a le Gadelle, ke mantšwe a rapaletseng ntlheng ya botlhabatsatsi. Mantšwê a dikanyeditseng motse ke a:- Ke Motsitle, e tšhwaraganye le Rakatane. E ngwe ke Ratumuga, e katogi le Rakane sebakanyana se se lejana. Rakatane, ntlheng ya borwa, go tshekanya letsatsi; ha o ya ntlheng ya borwa, e ngwe ke Masulobebe. Masulobebe o tšhwaraganye le thaba ya Motsitle, tlheng ya bophirimatsatsi; ke yônê e dirileng phatana le Motsitle.

Mo gare ga thaba ya Rakatane le Motsitle go na le lentšwana le le bidiwang la ga Rantana, ka moraka wa gagwe o mo o le mo go lônê; me go na le phatana mo gare ga lônê, e bidiwang phatana ya morena. Go no go nna poo tsa kgosing, mo moraka wa kgosing wa dipoo o no o nna teng, mo thabeng ya Ratumuga; mo go nong go tletse ditumuga.

Diphala, ke thaba e nang le magaga a tshabêgang, a e leng magaga a bodimo; bogologolo ke yônê e tšhwaraganyeng le thaba ya Ngwele ntlheng ya bophirimatsatsi.

2. Gape mo gare ga tšônê, thaba tsa Ratumuga le Ngwela, go na le phatana e bidiwang ya ga Moshage; e go tweng Moshage o na nna teng, jaka e kete ke motsana; me o simolotse ka go nna ka dikgomo teng, me mo tlase ga tšônê go di katoga go se go tona, go na le lentšwana le eketeng ke thutubudunyana; le bidiwa Thatane. Ke lônê le le lebaganheng le phatana ya Mashage. Go no go nna monna fateng wa Sekgatla. O fudugetse fa molatšwaneng wa Mmetle, o go nong ga sala monna fa teng, go twe Rakhupare, bana ba ga morwa Ramafoko; ba e rileng ha ba tlo ga foo, ba hudugêla kwa Tlhare-di-telele gautšhwane le thaba ya Molorwe.

A re boêlê kwa morago kwa thabeng tsa Masudubele, tse leng tšônê di dikanyeditseng motse wa Motsitle kwa ntlheng ya bophirimatsatsi. Thaba ya Masudubele e tšhwaraganye le thaba ya sediba sônê se go no-wang mo go sônê. Sônê se lebanye fêla le sebatla sa lentšwê la sedib ntlheng ya bophirimatsatsi; me fa o thulama le tšônê thaba tseo o leba ntlheng ya bophirimatsatsi, o tla tsena mo mantšwaneng a bidiwang a ga

/Masekgoko.....

Masekgoko, ao a dirileng phata ya dikoloi; fa gare ga ònè go na le phata e kajeno go dirilweng tsela e betlilweng mo go yòné, e folo-gêlang kwa letlhakeng - Putfontein.

Me go ya le tšòné thabana tseo tsa Masekgoko, kwa thoko ga tšòné go na le lentšwana le lentlhanyana; lônè ga twe:- Ntlhane; me go katoga foo, ha o ntš'o ya le òné mantšwana a dikaganyeditseng motse, o tsena mo ntšwanang la Borupetwane, lentšwana le le tletse bojang jwa Motshikiri, jo basadi ba bo dirisang diphêlô.

Lefêlô lônè le tšhwaraganye le kgabane. Kgabane, thaba e go bileng go le mogobe mo godimo ga yòné. Me ntlheng ya botlhatsatsi 3. le bidiwa Kgabe. Ke lentšwê je le rapaletseng, go tloga foo ga o tla kwano gae o heta ntšwana la Tlapeng Klippan. Mogobe o teng mo godimo ga lônè, lentšwana leo, la Tlapeng.

Ha o tloga ha Tlapeng; kana o boêla kwa morago, o tshela molatšwana wa Kgabe, òné o fologang kwa kutung ya lentšwê la Makweleng, o thulamelang kwa Sekgweng sa Sebatalatsane, go feta kwa legotlhong la Disaditswe. Legotlho la Disaditswe ke lônè le le kwa tlase ga Ramakgothi. Ramakgothi, molatšwana, o fa gare ga ntšwana la Mafenole le lentšwana la Mabuputšwane. Me ha o boêla ntlheng ya Sebatalatsane o tla tlhatloga le sekwa sa Tšope; me teng ga šona o tla bôna go na le mogobe wa Tšope. Janong o rapalatsê letsatsi, e ne e ete o boêla kwano motsing, o tsene ka ntšwê le letona.

Le go thweng Mothudi lônè lentšwe, leo le le okameng motse wa ga Sedumedi, wa Letlakeng; o busiwang ke kgosi Kalafi Sedumedi. Janong mantšwana a fa pele ga mothudi, ke Mapelana, Lepela-nakana, ke òné a tšhwaraganyeng le Makweleng, le le ntlheng ya bophirimatsatsi, Mmadikhudu. Janong ha o tla ralala selôkô se segolo, o tshela Ramfate, o ya mo ntweng la Boane le le bapileng le Boe. Go na le lentšwê le letona, le le bidiwang Mogolo-mogolo-gadikwe.

Mo thoko ga lônè, ntlheng ya bophirimatsatsi go na le lentšwana, lônè ke le le bidiwang Gabalwele-leina, le lengwe la lônè ke Modimongwana; fa go agile Makgowa kajeno a ma-Cronje. Ke òné Makgowa a agileng mo nageng tsa rona, tsa ga re santse re tlhaga ko botlhabatsatsi.

4. Me kana go tloga mo Gabalalelwe, o tla ntlheng eno ya botlhabatsatsi. O tla tsena thabana kampo mantšwana a Phorotlwaneng; ke òna

Ratumuga kwa thoko, ga o tšwa ntlheng ya kgetleng. Enê kgetleng wa noka, o tsena ka ôna mantšwana ao pele; kana o tla leba ntlheng ya Tlhatlaganyane. O tsena ka ntšwana la Modimong le le mo gare ga se-lôkô sa Matsenaphage. Me molatšwana wa Matsenaphage kwa tlase o kopana le wa Dinkung.

Motse kampo Metse e megolo.

Kana rona Batlhako ba Motudu re tšwa kwa Mokuena, Mokuena kwa ga Setšhele. Ke gôna kwa re neng re na le motse o mogolo kwa teng; re santse re na le kgosi ya rona Mabe. Motse oo o no o tšhotšwe ke kgosi Mabe. Ke gônê kwa e rileng re tloga teng ra tla kwano Motsitle. Janong re na le kgosi Moetlo. Moetlo o ne a na le morw'arragwe a bidiwa Leotwana. Leotwana e ne e le wa lapa le lennye, me ba ne ba lwela bogosi. E ne e le kgosi Moetlo, kgosi Moetlo e gadisa kgosi Leotwana dikgomo ka ditlhare; ke gônê kgosi Moetlo a tla g aga motse ono wa Tlhakong. O fitlhetse go le Ramakana wa ga Ntšwale mono; me ke ôné motse o mogolo wa Ba-Tlhako ba Matudu, jaka e bôna a o agile mo tlase ga mantšwê a Motsitle. Ke yônê metse e megolo ya Ba-Tlhako. Kana ha ba ya ga Mokuena ke ba setse ba tlogile kwa mantšwaneng a Makgope. Ba rile go tloga kwa teng kwa Makgope, ba ya kwa Mokuena, mo Makgope. Le gôna ba ne ba na le motse o motona; me kana re ne re ese re ate jaka go mpieno: ka gore ba ne ba tšhwengwa ke merafe ya Matebele.

5. Janong o batla kagô ya motse, kafa go nong go agiwa motse ka teng. Motse o no o agiwa ka go laolwa; o tlhatlhobiwa pele gore go bonwe pele, ke mangaka a bona go re a felo foo a go tšhwanetse kagô ya motse, kampo a ba bangwe ba setse ba beile dibêêla fa teng; me ditaola di tla šupa sentle, ha go sena sepe di tla bolêla. Marapô, me ha go sa tšhwa nêla a tla bolêla, Marapô a mangaka aa bôna. Me e tla re ha go tšhwanetse, ngaka ya kgosi e tla go baya motse, wa kgôrô ya kgosing. Ke yônê e tla yang go tlhoma dimapô tsa motse wa kgosing. A ya go tlhoma sebetlela ka pholwana e sa fagolwa; ka gonne kgosi le yônê ke poo ya motse. Me ha basadi ba ya go tlhoma diška, ngaka ya go bôna go re a go ntse go siame, e ya go tlhatlhoba, me motse o beiwa ka thulagano ya go tsalwa ga dikgôrô, fela jaka ga di tsetšwe.

Ba ba nnye ga ba kake ba tlhoma sebetlela pele ga bo-mogolw'a bone. Ha o monnye a ka tlhoma sebetlela pele, o motona ga a kake a aga fa go êné, ka gonne a ka tloga a šwa a bolawa ke sebetlela. O ya go aga go

sele, gore a tle a phele sentle. Kana sebetlela se tšhwana le ntlo ya ga monna o. Faa šule wa tsena fela mo teng o tsenwa ke bolwetse ba seromo jo bo bodisang tlhogo, e nyeme fêla ka dinto; me mo kagong ya motse, yare fêla ga go thibelwa, go agelwe dinamane le dinku le dipodi pele, kgomo di ese di agelwe, ka go tshabisiwa dibatana, bo-pho-koje le bo-phiri, makanyane. Ke šônê santlha se se dirwang, ga mmogo le ditlaagana tse go tla robalwang mo go tšônê.

6. Me ngaka yônê e tla potologa golo foo ka naka lwa yônê, go bona go re golo foo go siame. Ke šônê se se dirwang ha go thibelelwa. E ne e le šona mokgwa wa go thibêlêla. Sebetlela ke tirô le mokgwa wa rona; me le kwa sakeng la dikgomo, le la dinku le la dipodi, le kwa teng go ntse go epetšwe dimapô ka tshitlo. Poo ya tšôna dikgomo e tšhwerwe ka lenaka, ka tshitlo, gore e seka ya ba ya tlogêla dikgomo ya itaola; ya ya le dikgomo di sele. E ne e kgwediwa ke banna; ngaka e ne e re ha e fitlha mo sakeng e photlhe thupa ya moretlwa ka setlhare sa dipoo, me e tsene mo sakeng e šape poo ka yônê.

Thupa ya moretlwa ba bangwe ba e tlhomêla fêla mo matlhekung a saka la dikgomo. Ba bangwe ba e tlhomêla ka kwa mokgorong; me thupa e, e ne e le modisa wa poo ya dikgomo gore e se itaole ya tšwa mo dikgomung. Lenaka lônâ le ntse le le teng la tshitlo.

Ngaka e ne e dušlwa ka kgomo, le lenaka la tshitlho le dušlwa ka kgomo. Ha o batla go re ngaka e go fe lenaka, o dušla ka kgomo; ka gore lenaka le ke lônâ modisa wa ntlo ya gago; o le ikantse thata; o tlhabêlwa ka lônê le ba ntlo ya gago. Leha o tlhaba kgomo ya gago fa lapeng, e tla re ha e sena go wela fa fatshe, o ya mo nakeng le le di-sitseng motse wa gago, wakgwatha-kgwatha ka monwana wa tšhwara kgomo e šuleng ka tshitlho ya naka la motse wa gago, wa e tšhwara mo maotong, mo ditlhakung le mo mogatleng, pele ga e buiwa. E tla re ha e buiwa, pele wa kgaola seditse sa yônê, wa se baya, gore batho ba seka ba se lotšha. Ha ba ka se lotšha nama ya yôna e tle e bolaise batho mala, e ba tšholodise, me fêla e le go re molatô o dule mo go lotšheng mogatlwa yônê ha e buiwa, pele e ese e tšhwarwe.

7. Me janong ke šônê ngaka o tla tlhagetlha ditlhare tsa gagwe, a di thugêla mo mogopung kampô mo lefisoong, tsa tsileng go foka motse oo ka tšôna. Janong ka e le tse di thaang motse, di tla fokwa ka tšôna ditlhare, mmogo le tšôna diruiwa; o tla tloga a nna a pontšoka, namane

e tona - ngaka, a re: "A na ga ke monna ke mosimane." A thala seditsi sa gagwe le lefatshe, a fetsa dipara.

Kagô ya ntlo.

Go thaya motheo wa ntlo ya sega-rona go tlokodiwa lomapo, janong go golegelwe kgôlê mo go lônê, le kokolelwe fa gare, janong go golegelwe je lengwe kwe ntlheng; janong motho a tsepalale kwa ntlheng ya kgôlê fa fatshe a le goge gore le ngape fa fatshe, le dire mothalô, janong mo mothalong wa lona, ke gona mo go spêlwang diêka teng; di tloge di mamelwe ke basadi gore di seka tsa wa. Basadi bôna ba bopelele lebôtana; e le bôna fêla; ha ba fetsa go bopêla lebôtana; ke gona banna ba tla tlhomasang ntlo ka ditlhomošo le lebalêlô; ba kgetlile kgobati. Kgobati e itewa mo mookeng. Lebalêlô ke le le latelang ha banna ba feditse tirô eo ya ditlhomošo ke setlhare sa mooka le mosetlhi le morutlhwane; maotwana ke ônê mooka le morutlhwane le mokgofa. Phakalêgô ke tsônê tlhare tseo, mooka le mosetlhi le mokgofa. Kgobati yona ke yona mookana. Janong banna ba dire setlhatlha ka thupana tsa maretlwa le tsa megwane; ba di loge; ba di tsoka tsokanye ba be ba reme le mekamêlô e sangwang le thobane e phakang setlhatlha. Me janong go tsene bo-mme, basadi, ba tshela bojang jo ba reng Refatlhalegotlo; ba bo bofe ka yona kgobati kgotsa ka modi kgotsa ka tele. Ke tsôna tse ba bofang ka tsôna bojang. Ba rulêla ka sesigo le mosagwe

8. le motshikiri o ba felang malapa ka ônê. Me mejako e nne e mennye e go tsenwang ka mangôlê. Go a gagajwa ha go tsenwa le mo go tsa molele

Dikgoro tsa ba motse wa Tlhako ka Tlhago. Ntata o ko o nthuse o nnele dikgôrô tsa motse wa lona Ba-Tlhako ga le tla tlhaga mono; ke kopo ya me. (Ba-bina Tlou fêla).

1. Kgôrô ke bo ra kgosing, bo ra Mabe a Malotsi a Motsi a Mabe.
2. Kgôrô ya Masogana a Legadelle a Motsi.
3. Kgôrô ya Moneng a Ramokgadi a Dibaba.
4. Kgôrô ya Poo-a Motlane a Poo.
5. Kgôrô ya Mogale a Rantlha a Kgasoe.
6. Kgôrô ya Gopanyane a Setshogoe a Ntsedingee.
7. Kgôrô ya Masiana a Kaiwe a Modise.
8. Kgôrô ya Masulobebe a Satile a Modisane a Masudubele.
9. Kgôrô ya Makotsoana a Tholelakgomo.
10. Kgôrô ya Leema a Tsipe a Mabe a Sephile.

Morago ga tsena kgôrô tse ntšha tsena.

1. Kgôrô ya Maletse a Mokgosi - Babina Nare.
2. Kgôrô ya Mangwato - Babina Phuti.
3. Kgôrô ya Magolwelo a Masiangwako - ke Babididi - Ba bina Ntš'a Letlhalerwa.

Tse ke kgôrô tse di tsenyeng mono mo pušong ya kgosi Moetlo Mabe tšônê kgôrô tse tharo tseo. Kgôrô tse di lešome tse, tse ke go di neetseng pele, tse ke reng ke bôna Bahina Tlou, ke tšônê tsa pušo ya rona go tloga mo pušong ya bo-kgosi Mabe wa bogologolo. Go tloga Magagarape, e santse e le bôna barw'a Selewane, Magadimana Ntweng, a ja ga a gadimane, barw'a morwadi'a Mphele, re tšwa ko Mokuena; ke ha kgôrô tse di ntse di setse bo-mogolwa rona morago le ha re le kwa Legadelle, e ne e ntse e le tšôna. E seng kajeno o nong o utlwa motho

9. a ipolêla me a sa bue nnete, a re, "Ke rona, ke rona.

Mokgwa wa ntlo ka sega-rona, ha o sena go bôna ha o tla tlhomang ntlo teng o tla ya go kola lebala; me ha o sena go kola lebala; e tla re maitsiboya monna le mosadi wa gagwe ba ya go pitika kwa tlung; jaka monna le mosadi wa gagwe ha ba sena go tšhola ngwana, ha e le wa ntlha Ba tla tlola mopakwana. Go ntse jalo le kwa tlung. Ha e fêla, ba tšhwanetse bônê ka bobedi jwa bônê ba ye go pitika, go tlosa sebetlela Ke go re ha ba ile ga go motho yo o tšhwanetseng go ka kopana le mosadi yoo wa ntlo, pele a ese a kopane le monna wa ntlo. Ke gônê ka moo ntlo e se kakeng ya agiwa ha monna wa yôna a se teng, Ke gônê monna yo wa ntlo o tla khutlêga; a khutlwa ke mosadi, ha mosadi a sa moilele

Go a ilêlwa, go aga ntlo go a ilêlwa. Ntlo e agêlêlwa ka legora Go dirwa legora la segotlo; ka kwa pele go popelwa lapa le e leng lona lapa tôta; e seng segotlo. Me malapa ôna a mabedi; ke ôna a sirele-ditseng ntlo gore e seke ya senyêga; go be go agiwe segotlwana sa molelô.

Saka la dikgomo le lesaka la dipodi le la dinku le la dinamane, a agêlwa kafa ntšê ga legora la ntlo. Me saka la dinamane le agêlwa gaufi le la bo-mmatšo.

Maraka a dihutshane (dipodi le dinku) le ôna a ntse a nna fa thoko ga saka la dikgomo; go direla go re ha go ka tlhaga sengwe; Jaka nkwe kapa phiri; di bo di le gaufi le batho; me batho ba tle ba kgône go thusa. Gape mo sakeng la dikgomo, mosadi o setseng a fapogile mo

/mokwano

mokgweng wa basadi ga a tsene mo sakeng go tsaya bolokô.

10. Leha e le mosadi yo tserweng a ka sek'a tsena mo sakeng go tsaya bolokô. Go tsena mosetsana yo a eseng a fapoge; le gônê mosadi ga kake a tlola kgôlê tse gamang tse basimane ba gamang ka tsônê. Ka gone kgôlê tse di railwe ke ngaka, o di tlolegantse, janong ke moila go re mosadi yo a setseng a kgadima a di tlole.

Mokgw'a lesaka mo monneng ke go le aga le go bôna go re a kgomo di tsala sentlê.

Tshireletso ya ntlo.

Go itisa mo tlung ya gago, le go tshela sentlê, ke go nna le matwetwe wa nnete, e bong ngaka ya nnete ruri. E tshwarê lapa la gago e be e le tsetsene lotlhe fa lapeng e le tiise. Kana moloi o dira motlhôlô o mogolo; ka gone a ka lo robatsa; a tsamaya a go bina kwa ntlê le ba bangwe; me lona a lo robaditse. Moloi o na le gôna go bula ntlo e tswetsweng; o tla bolaele batho dikgomo; o tla bolaele motho bana; o bolaêla motho mabêlê; o tla ye go phofisa mabêlê ko masimang. Le gôna moloi o tla phofise mabêlê a motho mo lwapeng; a fularele a nne serota a re: "Ntle" a a senye e nne mokoa fêla. Ruri, moloi o go lokêla setlhare mo dijong; o a go loa; a go tsentshe. Batho ba nna ditsenwa ka boloi. Leha o na le dintsa, di bolaya thata o a di tshekatshekanya gore di seka tsa go dirêla sepe-sepe; me janong o tshwanetse wa bitsa bo-re-a-itse ba baakanye.

Khudugô.

Motse gantsi o hudusiwa ke ntwâ. Kana bogologolo malwetse a ne a thibêlwa ke dingaka ka ditlhare. Kana ba ne ba itse ditlhare sentlê

11. Ha ngwaga o no o simologa ba ne ba alafa naga pele maru a ese a ne. Go tla epiwa magaga gore go tsamaiwe go ntse go gagolwa naga. Ka go rialo ba ne ba sa atise go hudusa motse ka ntlha malwetse. Le gôna ba ne ba itse go alafa tladi ha e rathile sengwe. Go no go ya ôna mangaka a roma banna ba motse ba ye go bona go re molatô keng ha tladi e tla ratha. Me ga ba fitlha ba sena go latlha ditaola, marapô a tse di suleng, ba tla tshuba golo foo ka molelô; mosimane a tlola ka ditsi sa kgokong, a ipoka ka sônê; jaka e kete o ipoka dintshi; a simolola a letsa naka la gagwe a re: "Fi-fi-fi, moloi si-o a re k'wen phirimêla" A kgalema thata me tladi e tla tsamaya. Gape se se thubang motse: tlala le lesêkêrê; ke lona le tleng le thube motse

motlhang go buiwa go twe: "Mmampitiki-matsena-ka-kgôrô; banna, kana banyana, he-e-e.

Ha go sepaletse, go setse go bônala go re tlala e mašwe e tshabêlwa kgosi.

A monna ka Setšwana saga-rona, a o ne a tle a ikagele motse?

Ke, ha motho a sena go tseisiwa mosadi wa gagwe, o aga ntlo ya gagwe ka nosi; me o e aga mo kgôrong ya gagabô. Ga a kake a ya go e aga mo eseng kgôrô ya gagabo. O dumêlêlwa go aga ntlo ya gagwe mo kgôrong ya gabô. Me o tla nna fêla mo kgotleng ya ga rragwe. Ke mo a tšhwanetseng go tsogêla teng mošo le mošo; ka e le gôna fa ba tšhwanetseng go tihapêla diatla le matlho teng ka metse a tšhotšwe ka naka la kgomo. Go tihapisanwa ka ôna, le bogôbê bo tla tlisiwa kwa kgotleng ka mogopo.

Motlhaope bo tšwa kafa lapeng la mosadi yo mmotlana yo go tweng batho ba ba tleng ba nne ba sa nyala, ba itunne fêla mo malapeng a borrabô, a bo a tshofale a ntse a itunetse a sa nyale; batho bao ba bidiwa mašoga, mafetwa. Ke mafetwa ka go bo ba fitilwe ke nyalo e ba tšhwanetseng ba ntse ba šopa. Ka Setšwana ba re o šule a ikhuparetse Ke gôna ka moo ba neng ba tle ba mo kgaole letšogo, ba le mmelese.

Matlo a basadi.

Mosadi go mongwe le yo mongwe o na le ntlo ya gagwe. Matlo a bewa ka go latelana ga ônê; jaka basadi ba tserwe, kampô ba le bararo kampô ba le batlhano. Ga ba kake ba nna mo tlung e lengwe. Mongwe le mongwe o na le ntlo ya gagwe, me bônê e le ba monna a le mongwe fêla. Ha e le mosadi o batlilweng ke madikgomo. Mosadi wa lapa le legolo o ka tseêlwa fêla fa lapeng, a bidiwa mmelegi wa bana. Me fêla ha a sena go tsena mo lapeng la madikgomo; o tšhwanetse a di nêlwa; a agêlwa ntlo ya gagwe mo gotlong sa ga madikgomo; me bana ba o tla ba tsalang bônê; ba tla bidiwa bana ba ntlo e kgolo; ka gone mmabô o tseetswe mo lapeng le letona. Fêla ntlo ya gagwe yôna e tla agiwa ka kwa setlong. Ba ka seka ba nna mo tlung e lengwe. Ke gônê ka moo o utlwang ba tle ba re: "Ntlo ga e nke e agêlwa mo godimo ga ntlo e ngwe." Matlo le malapa a ônê, a fêla ka go tlhomagana ga ônê. Ya ntlha le ya bobedi fêla jalo go fitlha go e potlana mo go tsônê.

13. Ha ekake ya re motse o tlogelwa wa tshujwa. O tlogelwa fela o nts'o eme. Ga go tsewe dikagô tsa ôñê. O tlogelwa e le matlôtla fela go fitlhêla go agiwa ka dikagô tse ntsha tsele di tlogetšwe. Marope ka segarona a êtelwa. Bo-rragô ba re, "Maroping gwa boelwa - go sa boelweng ke maleng." Ba raya ha o hudugile, o ka nna wa go aga gape kwa maroping a geno. Me marope ga êtelwe, ba re poêla e a ja, ha o nts'o boêla-boêla kwa maroping o tla šwa kapele. Ke šona se ba reng "Poêla ea ja." E re ha o hudugile mo môtšing, o lese, o se tš tlhole o ya go ôñê. Marope ga lakolwe. Ba bangwe ga ba kake ba aga mogo ôñê; me fêla ba bapa naô. Ba tshaba go aga mo go ôna tôta. Ba fitlhêla go re ga go a siama go dira jalo; ha e se go re ba ikagêlê a bôna. Le ha a ka re ba fitlha ba thibêla mo go ôñê; ba tla bo ba ikagêlê a bôna go sêle, e leng marope a tshimo, mogola o na le badimo. Ga go tšharwe sepe leha go fitile nyaga tse dintsi; e tla nna e nne matlôtla fela.

Matlôtla go dumelwa a mogae fêla; motho ga tlogile o pôtla motse ntlha e ngwe, ke ôna a go tlo go dumelelwe motho go aga mo go ôna kana; ha o tlogêla o ya go aga kwa gongwe. Janong matlôtla a gago a tla sala a laolwa ke ba kgôrô ya ba gaeno, ba laolêla mo godimo ga kgosi. Se segolo kana, bogologolo kana go no go fitlha bašwi mo malwapeng le mo dikgotlong le mo marakeng.

14. Janong go tshabiwa go re ha motho a ka nna mo tlôtleng la gago; me a itse sentlê dipupu tsa batho ba gago mo di leng teng, kana a ka di epolola, ha e le molaoi; me janong a tloga a le fetsa ka mmu wapupu kampô ka marapô a bašwi ba gago. Ke šona se se tshabisang thata. Janong marope ha go boêla motho mo go ôna, e tšhwanetse ya nna ngwana wa matlôtla ao, ke ôñê a ka re, "Ke rata go aga mo matlôtling a ga rrê." Me ôñê a siame ha a sa tšwe kwa kgakala a tšwa fêla mo gae. Ka sega-rona o siame; matlôtla a mo tšhwanetse.